

การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าและบุหรี่เชิง พุทธบูรณาการ ของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม*

WELL BEING PROMOTION AND SOCIAL NETWORK ADMINISTRATION FOR REDUCING ALCOHOL AND SMOKING CESSATION ACCORDING TO BUDDHIST INTEGRATION OF MONKS IN SAMUTSONGKHAM PROVINCE

ประเสริฐ ธิลาอ

Prasert Thilao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: nakornnan22927@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมของพระสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม 2. พัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าและเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าและบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการ และ 3. นำเสนอการเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าและบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสำรวจภาคสนามใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 18 รูปหรือคน 1. พระเถระ คณะสงฆ์ ตัวแทนกลุ่ม องค์การทางพระพุทธศาสนา 2. ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้เดินทางมาบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันธรรมสวนะ และ 3. ภาควิชาเครือข่ายและตัวแทนประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของสุขภาวะวัดอินทาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นต้นแบบภายในวัดจัดเป็นศูนย์ฟื้นฟูสภาพจิตใจที่ใช้สมุนไพรควบคู่กับการปฏิบัติธรรมรักษาผู้ติดยาเสพติด 2. พัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าและเครือข่ายทางสังคมมีพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ และชุมชน 3. การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าและบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการ 4. มิติ 1. มิติทางกายมีการณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่พระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนในกิจกรรมต่างที่วัดและหน่วยงานราชการจัดขึ้น 2. มิติทางจิตใจได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต 3. มิติทางสังคมดูแลรักษาชุมชนด้วยการเสริมสร้างสุขภาวะเพื่อลดเหล้าและบุหรี่ในชุมชนและสังคมผ่านกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของชุมชน 4. มิติทางปัญญา ทางวัดได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยปัญญา

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสุขภาวะ; เครือข่ายทางสังคม; พุทธบูรณาการ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the current state of well-being and social networks among monks in Samut Songkhram Province; 2. To develop activities to reduce alcohol and cigarette use and social networks for ceasing alcohol and cigarette use according to Buddhist integration, and 3. To present a plan for enhancing well-being and manage social networks for alcohol and cigarette use reduction according to Buddhist integration among

*Received August 3, 2025; Revised August 25, 2025; Accepted September 1, 2025

monks in Samut Songkhram Province. This qualitative research utilized a field survey, semi-structured interviews, and non-participant observation. The participants were divided into three groups: 1. senior monks, clergy, and representatives of Buddhist organizations; 2. public guides who came to make merit on Dhammasavana Day; and 3. network partners and public representatives.

The results of the research revealed that: 1. The current state of well-being at Wat Intharam, Amphawa District, Samut Songkhram Province was a model within the monastery that was a mental rehabilitation center that used herbs in conjunction with meditation to treat drug addicts. 2. Develop activities to reduce alcohol and cigarettes through social networks with monks participating in decision-making together with government agencies and the community. 3. Strengthening well-being and managing social networks to reduce alcohol and cigarettes in an integrated Buddhist way in 4 dimensions. 1. Physical dimension: There was a campaign to provide knowledge about health care to monks in monasteries and the community in various activities organized by the monasteries and government agencies. 2. Mental dimension: There was a transfer of knowledge about Buddhist teachings for use in daily life. 3. Social dimension: Community care by promoting well-being to reduce alcohol and cigarettes in the community and society through community health promotion activities. 4. Intellectual dimension: The temple has organized activities to promote health together with the community to change behavior with wisdom.

Keywords: Enhancing Well-Being; Social Networks; Buddhist Integration

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้าสู่สังคมไทย ส่งผลกระทบต่อองค์การทางพระพุทธศาสนา ประเพณี ค่านิยม และรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้ถูกเปลี่ยนแปลงและท้าทาย ด้วยอำนาจของเทคโนโลยีและค่านิยมในระดับสากลซึ่งมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมและพระพุทธศาสนา องค์ความรู้และกระบวนการทำงานในมิติทางพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว อาจจะไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้และอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม จำเป็นต้องอาศัยความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น ๆ และสร้างกระบวนการใหม่ที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่สังคม

กระบวนการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายสังคม เป็นกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของชาวบ้านให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเข้าใจปัญหาของตนเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตนเองและชุมชน และสามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อป้องกันตัวเองและแก้ปัญหาของชุมชนได้ขณะเดียวกันพระสงฆ์ต้องปรับแนวคิดและบทบาทการทำงานตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม ด้วยการบูรณาการหลักทางพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่และปรับกระบวนการการทำงานในลักษณะของพหุภาคี โดยการสร้างเครือข่ายชุมชนโดยพระสงฆ์มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการป้องกันการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ จากสถิติผู้ดื่มสุราและสูบบุหรี่ ชี้ให้เห็นตัวเลขที่น่าสนใจว่าโดยภาพรวมของประเทศไทยตกอยู่ในภาวะเสี่ยงจากการดื่มสุราและสูบบุหรี่ เสี่ยงต่อพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ก่อโทษทั้งด้านสุขภาพ การเกิดโรค การเสียชีวิต ความเสียหายทางเศรษฐกิจ การเป็นภัยคุกคามสังคม จึงมีความพยายามจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมถึงภาคประชาชน

ชุมชนที่พยายามป้องกันและปราบปราม ลดทอนไม่ให้สถิติในแต่ละด้านเพิ่มขึ้น ทั้งในรูปของกฎหมาย การสนับสนุนโครงการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่เกิดความเปลี่ยนแปลง และกำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ทั้งทางด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ การเมือง เพราะตั้งอยู่ติดกับเขตชุมชนเมืองและตลาดน้ำอัมพวา เดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรม ทำสวนลิ้นจี่ สวนส้มโอ และน้ำตาลมะพร้าว คนในชุมชนอยู่แบบต่างพึ่งพากันและกัน เมื่อความเจริญด้านการคมนาคม หรือทางเศรษฐกิจ เช่น มีโรงงานขนาดย่อม มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมประเพณี การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนบางส่วนเลิกทำการเกษตร หันมาเป็นลูกจ้างโรงงาน เป็นลูกจ้างบริษัทเอกชน เป็นธรรมดาว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม การเมือง ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้นำชุมชนจึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนบนฐานของความพอเพียง อยู่ดีกินดีและมีภูมิคุ้มกันที่ดี ร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามบริบทของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรู้จักใช้ รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ อันจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างพอเพียงและอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการใน จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านต่าง ๆ คือ 1. มิติทางกาย 2. มิติทางจิตใจ 3. มิติทางสังคม 4. มิติทางจิตวิญญาณ และ 5. มิติทางปัญญา โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำชุมชน ผู้บริหารชุมชน และพัฒนาการ ได้เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการใน จังหวัดสมุทรสงครามให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมของพระสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการลดเหล้าบุหรี่และเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการ
3. เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์ในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงครามโดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการใน จังหวัดสมุทรสงครามจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Study) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการถอดบทเรียนวัดหรือชุมชนที่มีการดำเนินการในการเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม ระยะที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ร่วมกับเครือข่าย ระยะที่ 3 เป็นการขยายกิจกรรมไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเป็นการนำเอากิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ข้างต้นซึ่งถอดบทเรียนมาจากวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม มาดำเนินการ และ ระยะที่ 4 เป็นการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย สำหรับขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้เชิญภาคีเครือข่ายมาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยร่วมกัน

3. การศึกษาเชิงนโยบาย (Policy Study) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) และนำเสนอในรูปแบบของรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) คณะผู้วิจัยได้เลือกเอาวัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นวัดต้นแบบในการถอดบทเรียนและจัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” และขยายกิจกรรมไปยังวัดต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญการวิจัยในเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 18 รูปหรือคน กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยกลุ่มพระเถระ คณะสงฆ์ ตัวแทนกลุ่ม/องค์กรทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนประชาชนผู้เดินทางมาบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันธรรมสวนะ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายและตัวแทนประชาชน โดยเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์หรือผู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนาและผู้ที่เกี่ยวข้องภายในกลุ่มองค์กรดังกล่าว และผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 10 รูปหรือคนเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับงานวิจัย โดยไม่ได้เป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ให้สัมภาษณ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือการวิจัยแบบต่าง ๆ ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม

3.2 แบบสำรวจความคิดเห็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม

3.3 แบบฟอร์มการร่วมกิจกรรมอธิษฐานจิตซึ่งออกแบบโดยโครงการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองการวิจัย ดังนี้ ระยะที่ 1 การถอดบทเรียนวัดต้นแบบ และการจัดกิจกรรมของวัดต้นแบบ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึกการวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้ ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมของวัด

เครือข่าย คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ Google Forms ระยะที่ 3 การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย (MOU) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้มีการศึกษาในเชิงปฏิบัติการแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์โดยอาศัยเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ การวิเคราะห์ข้อมูล สามารถดำเนินการ ดังนี้ 1. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา 2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นผู้ทรงภูมิ มาจำลองเป็นการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงครามขั้นต้น (Basic Model) 3. หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะถึงรูปแบบเบื้องต้นในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงครามขั้นต้น (Basic Model) ก่อนที่จะพัฒนาไปเป็นคำถามหลักสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 4. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและสร้างรูปแบบต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมของพระสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม การดำเนินการพัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากสถานที่จริงโดยได้นำวัดอินทาราม ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้นแบบซึ่งเดิมทีภายในวัดจัดเป็นศูนย์ฟื้นฟูสภาพจิตใจที่ใช้สมุนไพรควบคู่กับการปฏิบัติธรรมรักษาผู้ติดยาเสพติด เป็นที่พึ่งพาของผู้ติดยาที่ต้องการกลับใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ตลอดถึงบำบัดผู้ติดยาด้วยสมุนไพร ผู้วิจัยจึงนำวัดอินทารามเป็นวัดต้นแบบในการลดเหล้าบุหรี่ด้วยการลงพื้นที่สำรวจสถานที่จริง สอบถามเจ้าอาวาสและประชาชนในพื้นที่รอบวัด โดยทุกท่านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้เข้าร่วมโครงการเครือข่ายพลังบวรพิทักษ์คลองกระหัง การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม ร่วมกับภาคเครือข่ายประกอบด้วยคณะสงฆ์วัดอินทาราม ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้โครงการสร้างเสริมเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการสนับสนุนของสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดกิจกรรม “เลิกดื่ม เลิกสูบ ลดเสี่ยง” โดยมีเป้าหมายเพื่อการรณรงค์ลดปัจจัยเสี่ยงหลัก ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด ในช่วงสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ประจำปี 2567 อีกทั้งยังจัดกิจกรรม บวชใจ อธิษฐานบารมี ลดเหล้า ปฏิญาณตน ลด ละ เลิก เหล้า-บุหรี่ ในช่วงเข้าพรรษา ผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานกิจกรรม พบว่า เกิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเข้มแข็ง มีคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงครามเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่และเป็นจุดศูนย์กลางทำงานร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์ ชุมชน สาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม

ส่งผลให้วัดอินทารามเป็นวัดต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมรณรงค์การส่งเสริมสุขภาพและลดปัจจัยเสี่ยงของชุมชนในการลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ ด้วยการบูรณาการจัดกิจกรรมสอดแทรกหลักธรรมพระพุทธศาสนาโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 กิจกรรมในการลดเหล้าบุหรี่ยิงพุทธบูรณาการ

กิจกรรม	สร้างสรรค์เพื่อลดเหล้า	เป้าหมาย
ส่งเสริมประชาชนสร้างความเข้มแข็งด้วยโครงการ “คนเหมือนใหม่งดเหล้าทุกวันพระ” ด้วยความร่วมมือของร้านค้าชุมชนไม่ขายเหล้าในวันพระ	- ชุมชนเปิดเวทีสภาสังคมร่วมกันทำแผนชีวิตชุมชนเสนอต่อท้องถิ่น - อดซื้อการดื่มเหล้าด้วยกิจกรรม “คนเหมือนใหม่งดเหล้าทุกวันพระ”	- เพื่อเปิดพื้นที่เวทีสภาสังคมให้ชุมชนมีส่วนร่วมกล้าแสดงออก
การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นด้วยโครงการ “คนต้นแบบเชิดชูเกียรติคนหัวใจเพชร” รณรงค์ให้ผู้นำเป็นคนต้นแบบจัดงานเลี้ยงปลอดเหล้า	- ร่วมมือชุมชน กับหน่วยงานท้องถิ่นให้ชุมชนเลือกผู้นำต้นแบบไม่สูบบุหรี่ไม่ดื่มเหล้า	- เพื่อให้คนในชุมชนมีสิทธิในการเลือกผู้นำชุมชนต้นแบบเริ่มจากสถาบันครอบครัว
งานบุญปลอดเหล้า จัดกิจกรรมบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา “หยุดเหล้า ออมเพื่อพ่อ-แม่”	- ใช้หลักธรรมนำบูรณาการกับกิจกรรมภายในชุมชน - ทำบัญชีครัวเรือนรู้จักการออม อดรู้ไว้แก้ไขปัญหาคาใจ	- เครือข่ายเยาวชนเปลี่ยนแปลงการนำเศรษฐกิจพอเพียงงานบุญปลอดเหล้า
กิจกรรมประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึก “ลั่นจี้ แลกเหล้า”	- ทำสัญญาประชาคมลดเหล้าแลกลั่นจี้	- ผู้นำต้นแบบ
ผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลสุขภาพะต้นแบบ “บางคนที่น้ำสุก” ไม่ขายไม่ดื่มวันพระ	- องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้ำสมุนไพรแก่เจ้าภาพงานปลอดเหล้า	- ผู้นำต้นแบบ - ร้านค้าคุณธรรม

สรุป การเสริมสร้างพลังในตนเองเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงจากการดื่มเหล้า-สูบบุหรี่ผ่านกิจกรรมด้วยการมีส่วนร่วมระหว่างคณะสงฆ์ ชุมชน สาธารณสุขจังหวัด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมสังคมด้วยปัญญา ฝึกใจควบคุมตัวเอง เชื่อมั่นในความสามารถในตัวเองเข้าใจอารมณ์ของตัวเอง ควบคุมอารมณ์ สร้างแรงจูงใจ หากตนมีร่างกายที่แข็งแรง จะมีความรู้สึกสบายการสบายใจเชื่อมั่นตนเอง หากร่างกายไม่มีความพร้อม เจ็บป่วยมีสภาวะทางอารมณ์ในด้านลบอาจเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าตนเองอยากที่จะลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ กระบวนการสำคัญในการลดปัจจัยเสี่ยงตามหลักพระพุทธศาสนาจะใช้วิธีการฝึกสมาธิสร้างพลังบวกให้กับตนเอง การดำเนินจัดกิจกรรมที่จะเกิดผลเชิงบูรณาการหรือเกิดประสิทธิผลสูงสุดต้องมีการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม และร่วมกันสร้างแนวทางการเสริมสร้างองค์ความรู้ในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

2. พัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าบุหรี่ยิงพุทธบูรณาการ

2.1 การสร้างเครือข่าย สร้างความตระหนักรู้โดยผู้นำชุมชน สร้างกติการ่วมกันระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับวัด ร่วมกันรณรงค์และประชาสัมพันธ์กติกาเชิญชวนเลิกเหล้า-บุหรี่ยิง ลดปัญหาเสี่ยงภายในชุมชนปรับแหล่งมั่วสุมและติดตั้งป้ายสถานที่ปลอดเหล้า กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังงานบุญปลอดเหล้า ยกย่องคนต้นแบบที่เลิกเหล้า ให้เป็นแกนนำในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการลด ละ เลิกเหล้า จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ร่วมกันเน้นพึ่งพาตนเองปลูกผักปลอดสารพิษ ลด ละ เลิก เหล้า “เลิกเหล้า รวย ชีวิตมีสุข”

2.2 เครือข่ายพระสงฆ์ คณะสงฆ์ในจังหวัดสมุทรสงครามได้ดำเนินการการบริหารจัดการพระพุทธศาสนาตามแผนปฏิรูปพระพุทธศาสนาจัดกลุ่มของการสาธารณสุขสงเคราะห์เน้นให้ความช่วยเหลือ

ประชาชน ผู้ยากไร้ เป็นศูนย์กลางของการฝึกอาชีพ บำบัดสิ่งเสพติด ศูนย์รวมการเรียนรู้ โดยใช้วัดเป็นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนต่าง ๆ เช่น การสาธารณสุขมูลฐานใส่ใจสุขภาพชุมชนประชาชน บทบาทสำคัญที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจนั้น ทางพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ ชุมชน โดยพระสงฆ์จะมีบทบาทในฐานะเป็นที่ปรึกษาของชุมชน ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนและเป็นที่ไว้วางใจของข้าราชการ และประชาชน เมื่อชุมชนมีปัญหาใด ๆ ก็ตาม คนในชุมชนก็มักจะมาปรึกษากับพระสงฆ์ที่ตนเองนับถือ ผู้นำชุมชนจะมาขอความคิดเห็นจากพระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ให้คำแนะนำไปก็มักจะนำไปปฏิบัติตามเสมอพระสงฆ์เห็นว่ามีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนหลาย ๆ กิจกรรม ทั้งนี้ หลาย ๆ วัดในจังหวัดสมุทรสงครามดำเนินการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของหลาย ๆ ฝ่าย

2.3 เครือข่ายชุมชน/สังคม/สาธารณสุข ชาวบ้านและผู้นำชุมชนให้การยอมรับในตัวพระสงฆ์ ในฐานะที่ท่านผู้นำทางจิตวิญญาณ จึงเคารพการตัดสินใจของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี หน่วยงานภาครัฐต่างเห็นความสำคัญของพระสงฆ์และทางวัด จึงสนับสนุนกิจกรรมที่พระสงฆ์และทางวัดทำอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่นที่วัดอินทารามทำโครงการช่วยเหลือพี่น้องประชาชนช่วงแรก ๆ ก็ไม่มีหน่วยงานไหนยื่นมือเข้ามา ทำเป็นประจำจนเป็นที่ยอมรับจากชาวบ้านและชุมชน สิ่งที่ทางวัดตัดสินใจทำลงไป ก็เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งสิ้น ชุมชนมองว่าเป็นกิจกรรมที่ทางวัดทำอยู่แล้วเป็นประจำ และประชาชนให้ความสนใจมาก ประโยชน์ก็มากเช่นกัน เมื่อชาวบ้านมีสุขภาพจิตที่ดี ชุมชนก็ดีขึ้น เรียกว่าได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองทาง ดังนั้น กิจกรรมที่ชุมชนสนับสนุนให้ทางวัดเป็นผู้ดำเนินการจึงเน้นไปที่การพัฒนาจิตใจของประชาชน วิธีการในการบริหารโครงการอย่างเป็นระบบจากผู้เชี่ยวชาญโดยปรึกษากับเจ้าคณะผู้ปกครอง เช่น เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เป็นต้น และพระสงฆ์จำเป็นต้องยกเลิกโครงการที่มีการลงทุนสูง แต่ได้ประโยชน์น้อย เช่น โครงการก่อสร้างเสนาสนะภายในวัด แต่ควรหันมาสร้างศาสนทายาทให้เข้มแข็งเพื่อช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาและชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

3. การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม

3.1 การเสริมสร้างสุขภาวะมิติทางกาย มีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่พระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนผ่านการเทศน์ และในกิจกรรมต่างที่วัดและหน่วยงานราชการจัดขึ้นและมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีแก่คณะสงฆ์ภายในวัดและชุมชน สนับสนุนให้มีลานกีฬาและกิจกรรมการออกกำลังกายในวัดและชุมชนและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยให้กับญาติโยมที่มาร่วมทำบุญภายในวัดและครอบครัว ให้วัดเป็นศูนย์ป้องกันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้แต่ละวัดและชุมชนโดยรอบจัดตั้งตู้ยาสามัญประจำวัดหรือประจำชุมชนให้เป็นสถานที่บริการรักษาโรคแก่ประชาชนด้วยแพทย์แผนไทย มีการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอตามสมณวิสัยและให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคต่าง ๆ เพื่อการมีสุขภาพที่ดีด้วยการฉันอาหารครบ 5 หมู่ทุกวัน

3.2 การเสริมสร้างสุขภาวะมิติทางจิตใจ มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ และมีการเทศน์สวดมนต์เรื่องสุขภาพจิตผสมผสานในเนื้อหาธรรมะเป็นที่บันเทิงใจแก่สาธุชน จัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด และจัดกิจกรรมอันเหมาะสมแก่เพศและวัย เพื่อให้เอื้ออำนวยในการดูแลและรักษาสุขภาพจิตมีป้ายบอกโทษของการเสพติดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือต้นไม้มอดได้ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สวดมนต์และทำสมาธิเป็นประจำเพื่อพัฒนาสุขภาพจิตผ่านหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน สุขภาพใจ เป็นจุดเริ่มต้น

และส่งผลกระทบไปถึงมิติสุขภาพในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการมีสุขภาพกายที่ดี จิตใจที่ดี ย่อมส่งผลในวงกว้างสู่ครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่เมื่อใกล้ก็มีความสุข และยังส่งผลขยายไปสู่ สังคมแวดล้อมในวงกว้างอีกด้วย จิตใจที่ดี ส่งผลกระทบทำให้ครอบครัว คือ บุคคลซึ่งอยู่แวดล้อมใกล้ชิดมีความสุข และส่งผลกระทบต่อเนื่องกันไปและสามารถชักนำไปสู่สภาพสังคมที่มีลักษณะอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

3.3 การเสริมสร้างสุขภาวะมิติทางสังคม การดูแลรักษาชุมชนด้วยการเสริมสร้างสุขภาวะเพื่อลดเหล้าบุหรืในชุมชนและสังคมอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของชุมชนทำให้ผู้คนในชุมชนมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเริ่มต้นที่สถาบันทางครอบครัวทำให้ชุมชนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตวัดมีการจัดแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งภายในวัดส่งเสริมให้คนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนากิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมให้มากขึ้น มีกิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีล 5 จัดสร้างสถานที่หรือสวนสาธารณะที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านได้พบปะพูดคุยและเข้าร่วมสังคมกัน สังคมที่แวดล้อมเป็นส่วนสำคัญต่อสุขภาพของบุคคลอย่างมาก บุคคลถ้าได้อยู่ในสังคมที่ดีที่เหมาะสม เป็นสังคมที่ฝึกฝน ในการทำความดี รักษาศีล มีความเกื้อกูลแก่กันและกัน เป็นสังคมที่ไม่สร้างความทุกข์เดือดร้อน ให้แก่กันและกัน ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมที่มีสุขภาพ ย่อมส่งผลให้เกิดสุขภาพส่วนบุคคล คือ ทั้งสุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพทางจิตใจที่ดี

3.4 การเสริมสร้างสุขภาวะ มิติทางปัญญา ทางวัดได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คิด พูด ทำ ด้วยปัญญา มีการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ ผ่องใส ปลอดโปร่ง เป็นมูลเหตุทำให้เกิดปัญญาถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา เพื่อให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี วัดถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนด้านคุณธรรม จริยธรรมส่งเสริมสุขภาพชุมชนทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทางที่ดีชุมชนเกิดความสามัคคี มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการแบ่งปันฐานข้อมูล และมีกลไกสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการความรู้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่านิยม และทัศนคติที่ดีต่อกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าบุหรืเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมในการลดเหล้าบุหรืเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า จะมีการเทศนาหรือการแสดงธรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรม เกี่ยวกับปัญหาเหล้า บุหรืในชุมชน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า มีการเข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรื” มีการเอื้อเฟื้อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม และจัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของปัญหาเหล้าบุหรืในชุมชนโดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์โทษและผลข้างเคียงของการดื่มเหล้า สูบบุหรื ภายในมุมใดมุมหนึ่งในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน กิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรื ได้แก่ การอธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรื เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของพระอุดมสิทธิธนายก (กำแพงคุณงกร) (2562) เรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรืเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. พระสงฆ์ต้องมีการสร้างเครือข่ายกลไกการขับเคลื่อน การป้องกันและแก้ไข การรณรงค์และป้องกัน เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาคีและเครือข่ายภาคประชาชน ต้องมีการบูรณาการกระบวนการและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้น 2. กิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรืเชิงพุทธบูรณา

การในจังหวัดนนทบุรี ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงบูรณาการในจังหวัดนนทบุรีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงบูรณาการในการจังหวัดนนทบุรี ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการให้คำปรึกษาการให้กำลังใจการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ติดเหล้า และบุหรี่

2. การบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม

2.1 การบริหารเครือข่าย พบว่า ได้สร้างความตระหนักรู้โดยผู้นำชุมชน ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า มีการสร้างกติการ่วมกันระหว่างชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับวัด ร่วมกันรณรงค์และประชาสัมพันธ์กติกาเชิญชวนเลิกเหล้า-บุหรี่สร้างเครือข่ายลดปัญหาเสี่ยงภายในชุมชนปรับแหล่งมั่วสุมและติดตั้งป้ายสถานที่ปลอดเหล้า กิจกรรมส่งเสริมและเฝ้าระวังงานบุญปลอดเหล้าสร้างเครือข่ายยกย่องคนต้นแบบที่เลิกเหล้า ให้เป็นแกนนำในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการลด ละ เลิกเหล้าจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ร่วมกันเน้นพึ่งพาตนเองปลูกผักปลอดสารพิษ ลด ละ เลิก เหล้า “เลิกเหล้า รวย ชีวามีสุข” สร้างกิจกรรมรวมพลคนกล้าแลกเปลี่ยนข้อมูลตระหนักถึงโทษของเหล้า-บุหรี่ เน้นจากสถาบันครอบครัวและผู้นำชุมชนเป็นการขับเคลื่อนสำคัญสร้างเครือข่ายหมู่บ้านปลอดเหล้าถาวร ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของพระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข และคณะ (2560) เรื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ความร่วมมือขององค์กรชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ในอำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม องค์กรชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้มีแผนการดำเนินงานคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของผู้นำ ในการบริหารงานให้ความสนใจดีมากมีกิจกรรมสม่ำเสมอ

2.2 เครือข่ายพระสงฆ์ พบว่า คณะสงฆ์ในจังหวัดสมุทรสงครามได้ดำเนินการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาตามแผนปฏิรูปพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ อาจจะเพราะว่า คณะสงฆ์ได้มีการจัดกลุ่มการดำเนินการสาธารณสงเคราะห์เน้นให้ความช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้ เป็นศูนย์กลางของการฝึกอาชีพ บำบัดสิ่งเสพติด ศูนย์รวมการเรียนรู้ โดยใช้วัดเป็นที่สำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศิษฐ์ประชาภา (ประยูร นนทิโย) และคณะ (2563) ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในฐานะเป็นที่ปรึกษาของชุมชน เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือชุมชนมาโดยตลอด กิจกรรมเด่น คือ โครงการลงแขกลงคลอง เป็นกิจกรรมที่ขอแรงมาช่วยขุดลอกคลองน้ำ 2. กระบวนการในการพัฒนา ประกอบด้วย การสะท้อนปัญหาให้ชาวบ้านได้รับรู้อย่างแท้จริง การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา 3. รูปแบบการเข้าร่วมในการตัดสินใจและเห็นพ้องด้วยวิถีพุทธ ทำได้โดยการศึกษาข้อมูลของชุมชนให้รอบด้าน พระสงฆ์ต้องร่วมกับชุมชนจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

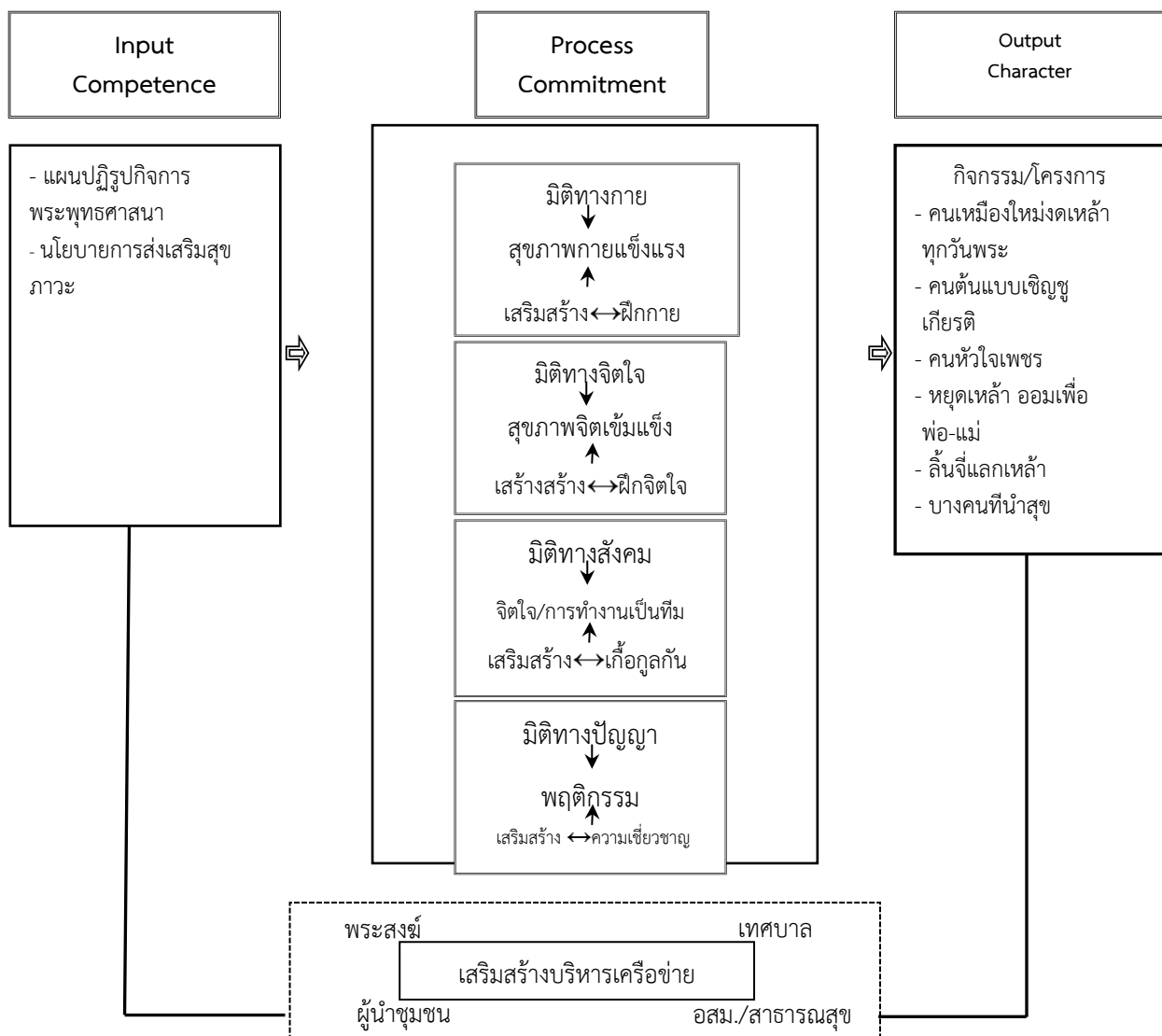
2.3 เครือข่ายชุมชน/สังคม/สาธารณสุข พบว่า ชาวบ้านและผู้นำชุมชนให้การยอมรับในตัวพระสงฆ์ ในฐานะที่ท่านผู้นำทางจิตวิญญาณ ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า มีความเคารพการตัดสินใจของพระสงฆ์ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดีหน่วยงานภาครัฐต่างเห็นความสำคัญของพระสงฆ์และทางวัด จึงสนับสนุนกิจกรรมที่พระสงฆ์และทางวัดทำอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย ลำพู (2563) เรื่อง การพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนาในตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าสภาพการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงครามภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยส่วนบุคคลต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัญหา อุปสรรค คือ ผู้บริหารขาดความกระตือรือร้นในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ดังนั้นควรพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในการพัฒนาชุมชน

3. การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ภาครัฐได้มีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่พระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนผ่านการเทศน์และในกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดและหน่วยงานราชการจัดขึ้น ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า มีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีแก่คณะสงฆ์ภายในวัดและชุมชนสนับสนุนให้มีสถานกีฬาและกิจกรรมการออกกำลังกายในวัดและชุมชนและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยให้กับญาติโยมที่มาร่วมทำบุญภายในวัดและครอบครัวโดยให้วัดเป็นศูนย์ป้องกันบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอตามสมณะวิสัยและให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์ศรีศรี (2560) เรื่อง โครงการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตภาคกลาง พบว่า คณะสงฆ์ใน 4 จังหวัดภาคกลางได้ใช้หลักท้าว 4 ในการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้สังคม คือ การพัฒนากาย (กายภาวิตา) การพัฒนาศีล (ศีลภาวิตา) การพัฒนาจิต (จิตภาวิตา) และการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวิตา)

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของ พระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม มีข้อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยและแสดงให้เห็นเป็นต้นแบบ (Synthesis Model) การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการของ พระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

1. การดำเนินการการพัฒนากิจกรรมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดสมุทรสงคราม เข้าร่วมโครงการเครือข่ายพลังบวรพิทักษ์คลองกระทิง การเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนว พระพุทธศาสนา ภายใต้โครงการสร้างเสริมเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนามีการจัดประชุม กลุ่มย่อยกับเครือข่ายในการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและคณะ สงฆ์โดยสังเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา นโยบายการส่งเสริมสุขภาวะ

2. การเสริมสร้างสุขภาวะและการบริหารเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการ ของพระสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม 1. การเสริมสร้างสุขภาวะ มิติทางกายมีการรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการ ดูแลสุขภาพแก่พระสงฆ์ภายในวัดและชุมชนผ่านการเทศน์ และในกิจกรรมต่างที่วัดและหน่วยงานราชการจัด ขึ้นและมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีกิจกรรมการออกกำลังกายในวัดและชุมชนและให้คำปรึกษาด้าน สุขภาพอนามัยให้กับญาติโยมที่มาร่วมทำบุญภายในวัดและครอบครัว 2. การเสริมสร้างสุขภาวะ มิติทางจิตใจ ได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเพื่อให้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ และ มีการเทศน์สอดแทรกเรื่องสุขภาพจิตผสมผสานในเนื้อหาธรรมะเป็นที่บันเทิงใจแก่สาธุชนจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในวัด และจัดกิจกรรมอันเหมาะสมแก่เพศและวัย เพื่อให้เอื้ออำนวยในการดูแลและรักษาสุขภาพจิตมีป้าย บอโกโทษของการเสพติดที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 3. การเสริมสร้างสุขภาวะ มิติทางสังคม ดูแลรักษา ชุมชนด้วยการเสริมสร้างสุขภาวะเพื่อลดเหล้าบุหรี่ในชุมชนและสังคมอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีนำ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของ ชุมชนทำให้ผู้คนในชุมชนมีสุขภาพกายและจิตที่ดีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเริ่มต้นที่สถาบันทางครอบครัว และ 4. การเสริมสร้างสุขภาวะ มิติทางปัญญา จัดกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับชุมชนทำให้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คิด พูด ทำ ด้วยปัญญามีการสวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส ปลอดโปร่ง เป็นมูลเหตุทำให้เกิดปัญญาถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเพื่อ นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้เป็นอย่างดีวัดถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนด้าน คุณธรรม จริยธรรม การบริหารเครือข่ายทางสังคม ผ่านเครือข่ายพระสงฆ์ เครือข่ายชุมชน/สังคม/สาธารณสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐควรต้องจัดทำนโยบายการเสริมสร้างเครือข่าย ลด ละ เลิกดื่มเหล้าและบุหรี่ ทั่วประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐควรต้องสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทการเสริมสร้างสุขภาวะทางด้านสังคมให้กับ ประชาชนในพื้นที่

2. มหาเถรสมาคมควรต้องมีนโยบายเข้ามาสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์ในการจัดตั้งองค์กร สถาบัน ของชุมชนเช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์หรือสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยควรต้องวิจัยเรื่อง พระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะโดยกระบวนการเผยแพร่ความรู้ให้แก่สังคมผ่านการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์กับบทบาทด้านสังคมสงเคราะห์โดยมิตการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฏฐิ์ ศรีดี. (2560). โครงการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาโดยการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในเขตภาคกลาง (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุรกรณ บัรบุรณ. (2558). กระบวนการสืบสานเครือข่ายทางสังคมของพระสงฆ์ในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท และคณะ. (2560). การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กรชุมชน ในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิศิษฐ์ประชาณ (ประยูร นนทิโย) และคณะ (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ. (2558). การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- พระอุดมสิทธินายก และคณะ (2562). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย ลำภู (2563). การพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนาในตำบลเหมืองใหม่อำเภอมะปวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 3(2), 59-67.

